

ČESKÁ REPUBLIKA
ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Krajský soud v Brně rozhodl samosoudcem JUDr. Lukášem Hlouchem, Ph.D., ve věci

žalobce: **M. B.**
e.č. X
st. přísl. X
t. č. pobytem X

proti
žalovanému: **Ministerstvo vnitra České republiky**
poštovní schránka 21/OAM, 170 34 Praha 7

o žalobě proti rozhodnutí žalovaného ze dne 17. 12. 2021, č. j. OAM-917/ZA-ZA11-VL13-2021,

takto:

- I. Rozhodnutí žalovaného ze dne 17. 12. 2021, č. j. OAM-917/ZA-ZA11-VL13-2021, **se z r u š u j e** a věc se vrací žalovanému k dalšímu řízení.
- II. Žádnému z účastníků **se n e p ř i z n á v á** náhrada nákladů řízení.

Odůvodnění:

I. Vymezení věci

1. Včas podanou žalobou ke Krajskému soudu v Brně (dále též „krajský soud“ nebo „zdejší soud“) žalobce brojil proti rozhodnutí žalovaného ze dne 17. 12. 2021, č. j. OAM-917/ZA-ZA11-VL13-2021 (dále též „napadené rozhodnutí“), jímž byla jeho

žádost o udělení mezinárodní ochrany zamítnuta jako zjevně nedůvodná podle ust. § 16 odst. 2 zákona č. 325/1999 Sb., o azylu, ve znění ke dni vydání napadeného rozhodnutí (dále jen „zákon o azylu“).

II. Napadené rozhodnutí

2. Žalovaný v rámci odůvodnění napadeného rozhodnutí nejprve zrekapituloval obsah správního spisu a dosavadní průběh řízení. Z něho zejm. vyplývá, že jde již o druhou žádost žalobce o udělení mezinárodní ochrany, nicméně řízení o první žádosti z dne 5. 6. 2018, o níž bylo rozhodnuto prvotním rozhodnutím žalovaného o neudělení mezinárodní ochrany ze dne 2. 5. 2019 a které bylo následně zrušeno rozsudkem zdejšího soudu ze dne 29. 9. 2020, č. j. 33| Az 18/2019-31, bylo poté zastaveno (neznámé místo pobytu žalobce).
3. Následně se již žalovaný zabýval tím, proč postupoval podle ust. § 16 odst. 2 zákona o azylu a žádost o udělení mezinárodní ochrany jako zjevně nedůvodnou zamítl. Konkrétně žalovaný uvedl, že vycházel z výpovědi žalobce a dvou informací o zemi původu.
4. V této souvislosti žalovaný zdůraznil, že Ukrajina je s výjimkou poloostrova Krym a částí Doněcké a Luhanské oblasti, ze kterých žalobce nepochází, považována za bezpečnou zemi původu. Na základě opatřených informací pak žalovaný mimo jiné doplnil, že ukrajinská vláda má pod kontrolou fungování bezpečnostních složek na území daného státu, a to s výjimkou výše uvedených oblastí.
5. Ve vztahu k výpovědi žalobce bylo v odůvodnění napadeného rozhodnutí poukázáno mimo jiné na skutečnost, že obava z povolání do armády není azylově relevantní, protože výkon vojenské služby je legitimní státoobčanskou povinností, a to rovněž podle mezinárodních lidskoprávních dokumentů. Podle názoru žalovaného bylo záměrem žalobce dosáhnout legalizace pobytu na území České republiky, k čemuž však nelze zneužívat institutu mezinárodní ochrany. Naopak je nutné usilovat o získání některého z pobytových oprávnění v režimu zákona č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území ČR, ve znění pozdějších předpisů.
6. Závěrem žalovaný zdůraznil, že žalobce nevyvrátil domněnku pojetí Ukrajiny jako bezpečné země původu, protože byly splněny zákonné podmínky k tomu, aby byla jeho žádost jako zjevně nedůvodná zamítnuta.

III. Žaloba

7. V žalobě bylo nejprve v obecné rovině namítáno, že žalovaný porušil základní zásady správního řízení, včetně požadavku na zjištění skutkového stavu bez důvodných pochybností, když si neobstaral aktuální informace o zemi původu. Postup žalovaného spočívající v zamítnutí žádosti jako zjevně nedůvodné proto nemá ve správním spisu oporu. Žalobce uváděl jako důvod podání žádosti obavu z odvedení do armády a s tím související ohrožení jeho života.
8. Žalovaný se však těmito okolnostmi podrobně nezabýval. Naopak formuloval pouze obecné závěry, které s případem žalobce nesouvisí. V této souvislosti navíc vycházel rovněž z informace o zemi původu, která byla vypracována stejným správním orgánem, a to za účelem zařazení Ukrajiny na seznam bezpečných zemí původu. Proto

nelze v ní obsažené údaje považovat za objektivní. K tomu žalobce doplnil, že břemeno tvrzení sice leží na straně žadatele o mezinárodní ochranu, ale to správní orgán nezabývá povinností řádně zjistit skutkový stav věci, což neučinil. Stejně tak se žalovaný vůbec nezabýval tím, zda žalobce mohl využít vnitrostátních prostředků ochrany, ale spokojil se pouze s nepodloženým odkazem na účelovost podané žádosti.

9. Z těchto důvodů žalobce navrhl, aby krajský soud napadené rozhodnutí zrušil a věc vrátil žalovanému k dalšímu řízení.

IV. Vyjádření žalovaného

10. Žalovaný ve svém vyjádření uvedl, že s podanou žalobou nesouhlasí. Co se týče uplatněných námitek, žalovaný k tomu předně doplnil, že Ukrajina je s výjimkou východních oblastí považována za bezpečnou zemi původu, přičemž zde válečný stav od roku 2018 netrvá. Žalobce žil před odchodem z vlasti ve Lvovské oblasti, tedy na území pod kontrolou centrální vlády. Domněnka pojetí Ukrajiny jako bezpečné země původu nebyla z jeho strany vyvrácena.
11. Podle žalovaného nelze za důvod pro udělení některé formy mezinárodní ochrany považovat obavu z povolání do armády, jak ostatně vyplývá také z ustálené judikatury. Co se týče námitek nedostatečně zjištěného skutkového stavu věci, žalovaný má za to, že vycházel z aktuálních a objektivních informací o zemi původu. Proto krajskému soudu navrhl, aby žalobu jako nedůvodnou zamítl.

V. Správní spis

12. Ve správním spisu se nachází zejména předávací protokol, záznam o poskytnutí údajů k žádosti o mezinárodní ochranu a protokol o pohovoru k dané žádosti ze dne 11. 11. 2021.
13. Z uvedených podkladů vyplývá, že žalobce podal žádost o mezinárodní ochranu proto, že se v případě návratu do vlasti obává odvedení do armády a smrti v důsledku ozbrojeného konfliktu. V přijímacím středisku se doslechl, že na Ukrajině se střílí a každého odvádějí do armády. Současně si však žalobce není vědom toho, zda mu byl doručován povolávací rozkaz. Před odchodem z vlasti neměl žádné problémy se státními orgány nebo bezpečnostními složkami. V současné době však neví, kde by na Ukrajině pobýval, protože jeho rodiče a bratr zemřeli.
14. Za účelem posouzení žádosti o udělení mezinárodní ochrany byla do správního spisu založena nejen kopie rozhodnutí ve věci správního vyhoštění žalobce (uloženo správní vyhoštění na dobu 5 let), ale také následující informace o zemi původu: Informace MZV ČR ze dne 1. 3. 2021 – Ukrajina – Situace neúspěšných žadatelů o mezinárodní ochranu po návratu do vlasti a Informace OAMP ze dne 30. 7. 2021 – Ukrajina – Hodnocení Ukrajiny jako bezpečné země původu. Z protokolu ze dne 3. 12. 2021 dále vyplývá, že žalobce nevyužil svého práva seznámit se s podklady pro rozhodnutí a jejich doplnění nenavrhoval. Následně bylo vydáno napadené rozhodnutí, které je v současné době předmětem soudního přezkumu.

VI. Posouzení věci krajským soudem

15. Žaloba byla podána osobou oprávněnou (ust. § 65 odst. 1 s. ř. s.), ve lhůtě stanovené v ust. § 32 odst. 1 zákona o azylu.
16. Krajský soud přezkoumal napadené rozhodnutí v mezích žalobních bodů (ust. § 75 odst. 2 s. ř. s.) podle skutkového a právního stavu zjištěného s přihlédnutím k čl. 46 odst. 3 směrnice Evropského parlamentu a Rady 2013/32/EU ze dne 26. června 2013 o společných řízeních pro přiznávání a odnímání statusu mezinárodní ochrany (tzv. procedurální směrnice), tedy ke dni svého rozhodování.
17. Soud ve věci rozhodl v souladu s ust. § 76 odst. 1 písm. b) s. ř. s. bez nařízení ústního jednání.
18. Žaloba je důvodná.
19. Žádost žalobce o mezinárodní ochranu byla žalovaným posouzena jako zjevně nedůvodná mimo jiné s odkazem na skutečnost, že nevyvrátil domněnku, podle které se Ukrajina (s výjimkou poloostrova Krym a částí Doněcké a Luhanské oblasti pod kontrolou ruských separatistů) považuje za bezpečnou zemi původu ve smyslu § 2 odst. 1 písm. k) zákona o azylu ve spojení s § 2 bodu 24 vyhlášky č. 328/2015 Sb., kterou se provádí zákon o azylu a zákon č. 221/2003 Sb., o dočasné ochraně cizinců.
20. Pokud by krajský soud rozhodoval podle skutkového stavu ke dni vydání napadeného rozhodnutí, žalovaný by měl zřejmě pravdu, že ve vztahu k žalobci je Ukrajina bezpečná země. Z opatřených informací o zemi původu totiž vyplývalo, že ozbrojený konflikt na Ukrajině nelze považovat za totální, protože se omezuje pouze na tzv. linii dotyku, tedy východní části země, ze kterých žalobce nepochází. Současně v dané době nebyla vyhlášena všeobecná mobilizace a účast na bojových operacích se primárně týkala příslušníků profesionální armády. Výkon povinné vojenské služby navíc nelze za normální okolností bez dalšího považovat za důvod pro udělení mezinárodní ochrany, neboť se jedná o státoobčanskou povinnost, která není běžně spojena s přímou účastí na ozbrojeném konfliktu, přičemž může být vykonána také náhradním způsobem.
21. Z toho důvodu musí dát zdejší soud žalovanému za pravdu v tom, že v době jeho rozhodování situace na Ukrajině i přes přítomnost ruských vojsk na jejích hranicích a vzrůstající napětí nebyla vyostřená natolik, aby sama o sobě vedla k nemožnosti i nadále Ukrajinu považovat za bezpečnou zemi původu ve vztahu k žadatelům (včetně potenciálních odvedenců) pocházejícím z oblastí pod kontrolou centrální vlády. To se však změnilo ve čtvrtek 24. 2. 2022, kdy na velké části území Ukrajiny po invazi Ruské federace vypukl mezinárodní ozbrojený konflikt, který stále přetrvává a jehož další vývoj, včetně rychlé eskalace, nelze předvídat. V důsledku toho došlo na Ukrajině k vyhlášení všeobecné mobilizace, včetně stanovení zákazu vycestování osobám podléhajícím branné povinnosti. Jedná se o všeobecně známé a veřejně dohledatelné informace, které krajský soud nepovažuje za nutné dokazovat při jednání (k vývoji válečného konfliktu viz např. <https://www.e15.cz/ukrajina-vs-rusko-konflikt-valka-aktualne>).
22. Jednou z podmínek pro označení státu za bezpečnou zemi původu je, že na jeho území nedochází k hrozbě z důvodu svévolného násilí v případě mezinárodního nebo vnitřního ozbrojeného konfliktu [srov. § 2 odst. 1 písm. k) bod 1 a přílohu I

procedurální směrnice]. Tuto podmínku již Ukrajina s ohledem na aktuálně probíhající mezinárodní ozbrojený konflikt nesplňuje.

23. Z judikatury správních soudů jednoznačně plyne, že jedním z důvodů k prolomení zásady koncentrace řízení je aplikace čl. 46 odst. 3 procedurální směrnice. Podle něj členské státy EU musí zajistit, aby měl žadatel v řízení o udělení mezinárodní ochrany k dispozici účinný opravný prostředek, jehož podstatou je alespoň v řízeních o opravném prostředku u soudu prvního stupně posouzení jak skutkové, tak právní stránky věci, které je úplné a *ex nunc* (tj. podle stavu ke dni rozhodnutí soudu). Podle čl. 52 odst. 1 procedurální směrnice se povinnost zajistit účinný opravný prostředek ve smyslu čl. 46 odst. 3 této směrnice vztahuje na žádosti o udělení mezinárodní ochrany podané po 20. 7. 2015. S ohledem na včasné neprovedení čl. 46 odst. 3 procedurální směrnice do vnitrostátního právního řádu, má toto ustanovení přímý účinek, jedná-li se o žádost o mezinárodní ochranu podanou po rozhodném datu (rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 10. 8. 2017, č. j. 1 Azs 194/2017-30, nebo ze dne 15. 1. 2016, č. j. 5 Azs 20/2015-35; odkazovaná rozhodnutí NSS jsou dostupná na www.nssoud.cz).
24. V rámci soudního řízení lze při aplikaci čl. 46 odst. 3 procedurální směrnice uplatňovat pouze takové nové skutečnosti, které žadatel o udělení mezinárodní ochrany buď nemohl bez svého zavinění uvést již v řízení před správním orgánem, anebo k jejich neuvedení měl ospravedlnitelný důvod (nález Ústavního soudu ze dne 12. 4. 2016, sp. zn. I. ÚS 425/16; dostupný na <https://nalus.usoud.cz/Search/Search.aspx>).
25. Ačkoliv žalobce v předcházejícím řízení a řízení před soudem neargumentoval přímo rozsáhlou invazí ruských vojsk na podstatnou část ukrajinského území, spojenou mimo jiné s vyhlášením všeobecné mobilizace a zapojením civilních obyvatel do válečného konfliktu, jedná se o okolnost, kterou nemohl v danou dobu legitimně předvídat. Jeho azylový příběh je však založen na obavě z nástupu do armády, která nabývá v souvislosti se současným válečným konfliktem s Ruskou federací zcela nových rozměrů.
26. Přestože z čl. 46 odst. 3 procedurální směrnice neplyne požadavek, aby soudy ve správním soudnictví z vlastní iniciativy aktivně dohledávaly případné nové či další důvody (okolnosti) pro udělení mezinárodní ochrany, i Nejvyšší správní soud již připustil, že mohou nastat určité zcela specifické situace, za nichž soudy ve správním soudnictví budou muset přihlídnout i k okolnostem nenamítaným žadatelem o mezinárodní ochranu. Za takovou specifickou situaci Nejvyšší správní soud označil například vypuknutí válečného konfliktu na území celé země původu žadatele o mezinárodní ochranu (rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 11. 11. 2020, č. j. 1 Azs 288/2020-27, bod 22 in fine). Současná situace na Ukrajině tak podle krajského soudu představuje přesně takovou situaci, kterou musel z vlastní iniciativy zohlednit.
27. Závěrem krajský soud dodává, že zatím nijak nehodnotí intenzitu ozbrojeného konfliktu odehrávající se na Ukrajině. Tato nelehká úloha bude v dalším řízení na žalovaném. Boje na Ukrajině se však již prokazatelně neomezují „pouze“ na část Doněcké a Luhanské oblasti, ale dotýkají se bezprostředně značné části jejího území, což mělo v souvislosti s azylovým příběhem žalobce mimo jiné za následek již zmíněné vyhlášení všeobecné mobilizace. Jedná se o natolik významnou změnu poměrů v zemi původu, že rozhodnutí žalovaného nemůže obstát, neboť se zakládá na podkladech, které nelze stran bezpečnostní situace na Ukrajině nadále považovat za aktuální. Je tedy

na žalovaném, aby v navazujícím řízení nové okolnosti řádně zohlednil a danou žádost na jejich podkladě opětovně posoudil.

VII. Závěr a náklady řízení

28. Krajský soud přistoupil v souladu s čl. 46 odst. 3 procedurální směrnice ke zrušení napadeného rozhodnutí z důvodu následné a svoji povahou zásadní změny bezpečnostní situace na Ukrajině, kterou žalovaný nemohl legitimně předvídat a zohlednit (výrok I.). Za této situace bude skutkový stav, který žalovaný vzal za základ napadeného rozhodnutí, vyžadovat rozsáhlé doplnění.
29. Proto krajský soud žalovanému ukládá, aby opětovně a na základě aktuálních informací o bezpečnostní situaci v zemi původu žalobce posoudil, zda jsou v jeho případě dány důvody pro udělení některé z forem mezinárodní ochrany. Tímto právním názorem krajského soudu je správní orgán v dalším řízení vázán (ust. § 78 odst. 5 s. ř. s.).
30. O náhradě nákladů řízení krajský soud rozhodl v souladu s ustanovením § 60 odst. 1 s. ř. s., neboť úspěšnému žalobci nevznikly žádné náklady řízení a ani jejich přiznání nepožadoval. Proto krajský soud žádnou náhradu nákladů úspěšnému žalobci nepřiznal. Žalovaný nebyl v řízení úspěšný, protože nemá právo na náhradu nákladů řízení. Z uvedených důvodů bylo o náhradě nákladů rozhodnuto tak, jak je uvedeno ve výroku II. tohoto rozsudku.

Poučení:

Proti tomuto rozsudku lze podat kasační stížnost ve lhůtě dvou týdnů ode dne jeho doručení. Kasační stížnost se podává ve dvojím vyhotovení u Nejvyššího správního soudu. V řízení o kasační stížnosti musí být stěžovatel zastoupen advokátem; to neplatí, má-li stěžovatel, jeho zaměstnanec nebo člen, který za něj jedná nebo jej zastupuje, vysokoškolské právnické vzdělání, které je podle zvláštních zákonů vyžadováno pro výkon advokacie.

V Brně dne 27. června 2022

JUDr. Lukáš Hlouch, Ph.D., v.r.
samosoudce